

1. РОЗ'ЯСНЕННЯ ПРО ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПОТЕРПІЛОГО В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Джерело: Розпорядження Міністра юстиції від 14 вересня 2020 р. (поз. 1619)

Потерпілий є стороною в досудовому провадженні, що передує переданню справи до суду (ст. 299 § 1)¹

У судовому провадженні потерпілий може бути стороною (допоміжним обвинувачем), якщо цього зажадає. Заяву про те подається перед початком судового слідства (ст. 53 і ст. 54 § 1). Якщо Ви не подасте такої заяви, не зможете користуватися правами, належними в судовому провадженні допоміжному обвинувачу. Заяву можете дати в письмовій формі або в усній формі до протоколу.

Представник або опікун малолітнього потерпілого, який повністю або частково визнаний недієздатним або безпорадним може реалізувати його права (ст. 51). Найближча особа або особа, що залишалася на утриманні покійного потерпілого може реалізувати його права (ст. 52).

Якщо Ви потерпілі або реалізуєте його права, Ви маєте нижчевказані права:

1. **Правова допомога**

- Ви маєте право користуватися допомогою залученого Вами представника, яким може бути адвокат або юридичний радник. Не можете мати більше ніж трьох представників за вибором одночасно (ст. 77, ст. 87 § 1 і § 2 та ст. 88).
- Якщо Ви докажете, що не в змозі оплатити представника, суд може призначити Вам представника за призначенням, також для здійснення певної процесуальної дії (ст. 78 та ст. 88). Клопотання Ви можете подати також через прокурора, який передасть його до суду (ст. 116 та ст. 118 § 3).

2. **Користування допомогою перекладача**

Ви маєте право на безкоштовну допомогу перекладача під час допиту або ознайомлення зі змістом доказу, якщо не говорите польською мовою, а також – у разі потреби – якщо Ви глухі або німі (ст. 204 § 1 і § 2).

3. **Доступ до матеріалів справи**

Ви можете вимагати доступу до матеріалів справи, виготовлення з них витягів та копій, також після закінчення досудового провадження (слідства або дізнання). У досудовому провадженні можна відмовити в доступі до матеріалів справи з огляду на важливі державні інтереси або турботу про успішність провадження. У випадку відмови, коли подасте клопотання, Ви будете поінформовані про можливість надання Вам матеріалів справи пізніше. Матеріали можуть надаватися в електронній формі. Прокурор не може відмовити Вам у доступі до матеріалів справи, якщо був визначений термін кінцевого ознайомлення з матеріалами справи підозрюваним (ст. 156).

4. **Виправдання неprisутності**

У випадку, коли Вас викликали особисто з'явитися, виправдання неprisутності через хворобу можливе виключно після надання довідки, виданої судовим лікарем. Інша довідка або звільнення не достатнє (ст. 117 § 2а).

5. **Медіаційне провадження**

- Ви можете вимагати направлення справи до медіаційного провадження для примирення з обвинуваченим та, можливо, узгодження з ним способу виправлення (відшкодування) шкоди (ст. 23а § 1). Участь у медіаційному провадженні – добровільна.
- Медіаційне провадження здійснює призначений медіатор, який зобов'язаний зберегти в таємниці хід медіаційного провадження (ст. 178а).

¹ Якщо не вказано іншої правової основи, положення в дужках означають відповідні статті Закону від 6 червня 1997 р. – Кримінальний процесуальний кодекс (Законодавчий вісник 2020 р. поз. 30, 413, 586, 1086 та 1458).

6. Відшкодування

Ви можете подати клопотання про виправлення (відшкодування) шкоди або грошову компенсацію за зазнану кривду (ст. 49а). Клопотання Ви можете подати у письмовій формі або в усній формі до протоколу.

7. Право на інформацію

- Ви будете поінформовані, про скасування рішення про попереднє ув'язнення або зміну запобіжного заходу щодо обвинуваченого та про його втечу із СІЗО, хіба що відмовитися від цього права (ст. 253 § 3).
- Ви можете подати до суду клопотання про отримання інформації про зміст пред'явлених обвинуваченому обвинувачень та їхню правову кваліфікацію. Якщо клопотання подасть багато потерпілих, інформація про зміст обвинувачень та їхню правову кваліфікацію може бути поміщена в оголошенні на сайті суду (ст. 337а).
- Ви будете повідомлені про місце та термін судового слухання (ст. 350 § 4).
- Ви будете повідомлені про місце та термін судового засідання щодо: припинення провадження, умовне припинення провадження та винесення обвинувального вироку без судового слухання (ст. 339, ст. 341 і ст. 343).
- У досудовому провадженні Ви можете подати клопотання про повідомлення Вас судом про спосіб закінчення справи звичайним листом, телефаксом або електронною поштою. Ви отримаєте тоді копію остаточного рішення, що набрало законної сили, яким закінчилося провадження у справі або витяг з нього, які можуть бути надіслані в електронній формі (art. 299a § 2).

8. Державна компенсація

Ви можете подати до суду клопотання про компенсацію, якщо Ви громадянин Польщі або громадянин іншої країни-члена Європейського Союзу на засадах, визначених у Законі від 7 липня 2005 р. «Про державну компенсацію, на яку мають право деякі жертви заборонених діянь (Законодавчий вісник 2016 р. поз. 325). Клопотання включає втрачені доходи або інші засоби для існування, витрати, пов'язані з лікуванням та реабілітацією, а також витрати на похорон, якщо вони є наслідком забороненого діяння. Клопотання Ви можете подати лише тоді, коли не можете отримати коштів від винного, за рахунок страхування або коштів соціальної допомоги.

9. Анонімізація даних

Дані щодо Вашого місця проживання і роботи, адреси електронної пошти та номеру телефону або телефаксу не розкриваються в матеріалах справи. Вони поміщаються в окремому додатку, виключно до відома органу, який веде провадження. Їх можна розкрити тільки у виняткових випадках (стаття 148а та ст. 156а).

10. Захист, допомога та підтримка

- У разі загрози життю або здоров'ю Вашому або Ваших найближчих Ви можете отримати захист з боку поліції на час процесуальної дії, а якщо ступінь загрози високий, Ви можете отримати особисту охорону або допомогу при зміні місця проживання. Клопотання про надання захисту направляється воєводському коменданту поліції за посередництвом органу, який веде провадження або суду (ст. 1-17 Закону від 28 листопада 2014 р. «Про захист і допомогу потерпілому і свідкові» (Законодавчий вісник 2015 р. поз. 21)).
- Ви і Ваші найближчі можете отримати безкоштовну психологічну допомогу в Мережі допомоги особам потерпілим від злочину (стаття 43 параграф 8 п. 2а Закону від 6 червня 1997 р. – «Кримінальний виконавчий кодекс», Законодавчий вісник 2020 р. поз. 523 і 568)). Це право мають також найближчі Вам особи. Детальну інформацію Ви можете отримати на сайті <https://www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl> або за номером телефону +48 222 309 900.
- Ви можете вказати особу, яка буде присутня під час дії з Вашою участю в досудовому провадженні, якщо це не перешкодить проведенню дії або не утруднить її суттєвим чином (ст. 299а § 1).

- Ви можете подати клопотання про виконання заборони наблизитися до Вас або контактуватися з Вами винним також в іншій країні-члені Європейського Союзу на підставі європейського захисного судового наказу (ст. 611w-611we).

11. Повернення витрат, понесених у зв'язку з кримінальним провадженням

Ви можете подати клопотання до суду про повернення понесених Вами витрат, пов'язаних з кримінальним провадженням, в тому числі витрат, пов'язаних із залученням представника або зі з'явленням у суді (ст. 618j та ст. 627).

12. Процесуальні права

- Якщо Ви подали повідомлення про злочин, на Вашу вимогу видається підтвердження подання повідомлення (ст. 304b).
- Ви можете подати клопотання про проведення дії в здійснюваному провадженні, напр. про допит свідка, отримання документа, допущення висновку експерта (ст. 315 § 1).
- Ваше клопотання не буде враховане, якщо (ст. 170 § 1):
 - отримання доказів недопустиме,
 - обставина, що має бути доказана, не має значення для вирішення справи або вже доказана згідно з Вашим ствердженням,
 - доказ не є придатний для підтвердження певної обставини,
 - доказ неможливо отримати,
 - клопотання про проведення дії безсумнівно направлене на продовження провадження або воно було подане після спливу терміну визначеного особою, що здійснює провадження, про який Вас було повідомлено.
- Особа, що здійснює провадження не може відмовити Вам в участі в дії, якщо Ви подали клопотання про її проведення (ст. 315 § 2).
- Ви можете зажадати допуску до участі в діях провадження. Прокурор може відмовити Вам участі в тих діях, в особливо обґрунтованому випадку, з огляду на важливі інтереси провадження (ст. 317).
- Якщо дії провадження не можна буде повторити, Ви і Ваш захисник можете брати в ній участь, хіба що існує небезпека втрати або спотворення доказу в разі зволікання (ст. 316 § 1).
- Якщо існує побоювання, що свідка не буде можна допитати під час судового слухання, Ви можете заявити клопотання про допит свідка судом або звернутися до прокурора щодо допиту свідка в цьому порядку (ст. 316 § 3).
- Якщо в провадженні буде допущений доказ у вигляді висновку експерта, Ви та Ваш захисник можете взяти участь у допиті експерта або ознайомитися з його письмовим висновком (ст. 318).
- Ви можете вимагати, щоб Вас допитали, якщо під час слідства або дізнання, з Вами не проведено цієї дії. Ваша вимога не буде врахована, якщо це спричинить затягування розгляду справи (ст. 315a).
- Ви маєте право подати скаргу на постанову про відмову відкрити або припинити провадження (слідство або розслідування) (ст. 306 § 1 і 1a) в 7-денний строк з дня вручення постанови. У зв'язку з цим у Вас є право ознайомитися з матеріалами справи, які прокурор може надати Вам в електронній формі (ст. 306 § 1b).
- Ви можете подати скаргу на бездіяльність органу, якщо впродовж 6 тижнів від подання повідомлення про злочин Вас не було повідомлено про відкриття або відмову відкриття слідства або дізнання (ст. 306 § 3).
- Ви можете подати клопотання про доповнення слідства або дізнання. Клопотання слід подати в 3-денний строк з дати кінцевого ознайомлення з матеріалами провадження (ст. 321 § 5).
- Ви можете подати скаргу на постанову та накази, що закривають шлях до винесення вироку (якщо Закон не передбачає інше), щодо запобіжного заходу та якщо це передбачене Законом (ст. 459). Окрім скарг на постанови та накази, ви можете також подати скаргу на дії, що порушують Ваші права (ст. 302 § 2).

Пам'ятайте, що Ви зобов'язані:

- піддатися оглядові тіла та обстеженням, що не пов'язані з хірургічним втручанням або перебуванням під наглядом у медичному закладі, якщо від стану Вашого здоров'я залежить караність діяння (ст. 192 § 1),
- вказати адресата (тобто особу або установу з адресними даними) для доставки (вручення) в Польщі або іншій країні-члені Європейського Союзу, коли не перебуваєте в Польщі ні в іншій країні-члені Європейського Союзу; у протилежному разі лист, надісланий на останню відому адресу в Польщі або іншій країні-члені Європейського Союзу, буде визнаний як правильно вручений (ст. 138)
- вказати нову адресу у випадку зміни місця проживання або перебування, в тому також у зв'язку з позбавленням волі в іншій справі (попереднім ув'язненням, триманням у в'язниці для відбуття покарання) або зміни адреси абонентської поштової скриньки чи припинення користування нею; у протилежному разі лист, надісланий на дотеперішню адресу (в тому числі на адресу вказаної абонентської поштової скриньки), буде визнаний як успішно вручений (доставлений) (ст. 139).

Допит консулом

Якщо перебуваєте за кордоном, Вас може допитати консул. Допит може відбутися тільки тоді, коли Ви погодитеся на те. У такому випадку не застосовується положення про обов'язок з'явлення та пов'язані з цим наслідки, а також положення, за якими допит можна провести в режимі відсоконференції, положення про захист потерпілого, положення про участь в допиті інших осіб, як лікаря-експерта та психолога (ст. 26 ч. 1 п. 2 Закону від 25 червня 2015 р. – Закон «Про консульську службу» (Законодавчий вісник 2020 р. поз. 195 і 1086)).

Пам'ятайте, що якщо роз'яснення здається Вам незрозумілим або неповним, Ви можете вимагати в особи, що здійснює провадження додаткову, точну інформацію про Ваші права та обов'язки.

Ви зобов'язані дати до матеріалів справи заяву, що Ви отримали це роз'яснення.

Підтверджую отримання роз'яснення

.....

(дата, підпис)